

ЛАРІН Б. Ю., студент 1 курсу спеціальності С1 «Економіка»
Науковий керівник - РИБАК Н.О., канд. екон. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах функціонування вітчизняної економіки, ослабленої військовою агресією з боку північного сусіда, проблема формування та використання оборотного капіталу зростає й стає чи не найважливішим чинником на шляху виживання сучасного бізнесу.

Ключові слова (Keywords): оборотний капітал, оборотні активи, оборот капіталу, підприємство, ефективність, управління оборотним капіталом.

Оборотний капітал є невіддільною складовою частиною загальної структури капіталу підприємства. Саме він забезпечує підтримку поточної діяльності, дозволяючи підприємству функціонувати безперервно та ефективно. У ринкових умовах, де динаміка змін потребує високої гнучкості, ефективне управління оборотним капіталом набуває стратегічного значення. Оборотний капітал (обігові кошти) - це кошти, що авансуються у поточні активи, які беруть участь у виробничому процесі та повністю споживаються протягом одного операційного циклу. До таких активів належать запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові інвестиції та інші об'єкти, що перетворюються на гроші впродовж короткого проміжку часу.

Вивчення складу та структури джерел формування оборотного капіталу демонструє, на якому переважно капіталі функціонує підприємство - власному чи позиковому; чи містить у собі сформована структура ризик для інвесторів; чи сприятлива вона для ефективного використання оборотного капіталу підприємства. Функціональна роль оборотного капіталу в процесі виробництва істотно відрізняється від ролі основного капіталу. Обігові кошти забезпечують безперервність процесу виробництва. Характерною їхньою рисою є швидкість обороту.

Роль оборотного капіталу важко переоцінити. Його наявність у достатньому обсязі дає змогу: забезпечити безперервність виробничого процесу; підтримувати належний рівень платоспроможності; вчасно розраховуватись з контрагентами; створювати конкурентні переваги на ринку шляхом оптимізації витрат; забезпечити адаптивність до зовнішніх змін.

Фінансова стабільність підприємства багато в чому залежить від того, наскільки раціонально та ефективно застосовуються обігові кошти. Надлишок оборотного капіталу може свідчити про неефективне управління ресурсами, тоді як його дефіцит може спричинити фінансову нестабільність, втрату репутації, а іноді навіть банкрутство.

Існує три важливі підходи до фінансування оборотних активів: консервативний (за рахунок короткострокового позикового капіталу фінансується лише половина змінної частини оборотних активів); помірний чи компромісний (за рахунок короткострокового позикового капіталу фінансується вся змінна частина оборотних активів); агресивний (за рахунок короткострокового позикового капіталу фінансується весь обсяг оборотних активів або переважна його частина) [1].

Пошук методів поліпшення оборотних активів передбачає насамперед впровадження сучасних технологій та інших здобутків науково-технічного прогресу, що гарантують економію ресурсів, здешевлення виробництва і зростання якості продукції. Важливу роль у цьому відіграє удосконалення відносин з іншими господарськими суб'єктами, партнерами даного підприємства. Йдеться про удосконалення умов матеріально-технічного обслуговування. Крім того, поліпшення свого становища на ринку передбачає стабільність у відносинах із покупцями, вибір форм розрахунків, що гарантують платежі та пришвидшують завершення реалізації продукції і надходження коштів на рахунки підприємства. Це не тільки сприяє поліпшенню фінансового стану конкретного підприємства, а й забезпечує закріплення господарських зв'язків, поліпшення фінансової і платіжної дисципліни.

При здійсненні господарської діяльності підприємства потрібнов обов'язковому порядку збільшити роль планування для збалансування та визначення оптимальної потреби в оборотному капіталі підприємства, тому що правильне співвідношення розміру оборотних активів з обсягом виробництва має важливе значення для нормального виробництва та реалізації продукції. Підприємству варто звернути увагу на швидкість обороту капіталу і його складових частин, адже від них залежать фінансовий стан підприємства, його ліквідність і платоспроможність, потреба в додаткових джерелах фінансування, рівень податкових виплат та ін. Чим вища швидкість обороту капіталу, тим менше коштів потрібно для здійснення господарської діяльності, нижча собівартість та вищі кінцеві фінансові результати. Саме тому на підприємстві необхідно здійснювати політику прискорення оборотності оборотних активів в цілому і їх окремих елементів (запасів матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, дебіторської заборгованості, грошових коштів). Підприємству також потрібно звернути увагу і на те, що при активній політиці з реалізації продукції чи послуг завжди буде певна величина дебіторської заборгованості. Проте, якщо її постійно контролювати та забезпечувати своєчасне погашення, тоді це може стати ефективним фактором успішної фінансово господарської діяльності підприємства.

Якщо говорити про поліпшення використання оборотних коштів, не можна не сказати і про економічне значення економії оборотних фондів, що виражається у зниженні питомих витрат сировини, матеріалів, палива, що забезпечує виробництву значні економічні вигоди. Воно, насамперед, дає змогу з даної кількості матеріальних ресурсів виробити більше готової

продукції та виступає як одна із серйозних передумов збільшення масштабів виробництва.

Прагнення до ощадності матеріальних ресурсів спонукає до впровадження нової техніки та удосконалення технологічних процесів. Економія у споживанні матеріальних ресурсів сприяє покращенню використання виробничих потужностей і підвищенню суспільної продуктивності праці.

Ефективність створення та використання оборотного капіталу на підприємствах значною мірою залежить від організації процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, тобто від досконалості системи керування ним [2].

Система управління оборотним капіталом повинна забезпечувати можливість, зокрема: визначення сукупної потреби в оборотному капіталі і джерел його утворення; проведення аналізу формування та використання обігового капіталу; оптимізацію його структури за напрямками вкладення та джерелами утворення; здійснення контролю за формуванням та використанням оборотного капіталу.

Отже, для того, щоб організація управління оборотним капіталом підприємства була ефективною, потрібно раціонально визначати джерела утворення оборотного капіталу, мінімально необхідну потребу в ньому; у процесі аналізу виявляти причини тенденції до погіршення чи до поліпшення якості управління оборотним капіталом та проводити відповідні заходи для виходу з небажаних ситуацій; постійно оптимізувати структуру оборотного капіталу за напрямками вкладів і за джерелами його фінансування.

Список літератури

1. Кічук О., Тарасова Ю. Управління оборотним капіталом промислових підприємств. Економіка та суспільство. 2022. №37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1234/1189>
2. Тараненко О., Череп А. Ефективність використання оборотних активів агропромисловими підприємствами. Економіка та суспільство, 2023. № 57. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3193>
3. Чемчикаленко Р., Проценко А. Управління оборотним капіталом підприємства в сучасних реаліях вітчизняної економіки. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка, 2022. Том.14. №28. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/483>